

les, mély árok veszi körül, de a DNY-i oldalon a templomkapu előtt kb. 35 m hosszan, és az É-i oldalon, egy rövid szakaszon már feltöltötték. Az árok belső széle a templomtól 7–13,5 m-re van. Az árokkal körülvett védett terület (melynek közepén a templom áll) átmérője ÉNy–DK irányban 29 m. ÉK–DNY irányban az árok egy részének betöltése miatt az átmérő nem mérhető pontosan, kb. 45 m. A templomdomb É-i és ÉNy-i oldala meredek, DK felé azonban sík terület folytatódik, ezért ezen az oldalon a templomtól kb. 25 m-re még két, de már keskenyebb árok maradványai láthatók 43, illetve 30 m hosszan. Ezek folytatását mindkét irányban már feltöltötték, további részleteiket nem ismerjük. Az árkok korát nem tudjuk. Erődített templomok sora épült a török korban (16–17. sz.), feltehetően ez is török kori.

A templom körüli árkokat a feleségem és Csépe Attila közreműködésével mértem fel.²³

NOVÁKI GYULA

**82. Esztergom-Víziváros,
Pázmány Péter utca 9.
(Török bég háza, Polusin háza,
Bajcsy-Zsilinszky utca 59.)
(MRT 5. k. 8 / 2x. lh.; KÖH 28469)
(Komárom-Esztergom megye) Á, Kk, Kú, Ú**

A kivitelezés alatt az állagvédelmi munkálatok közben végeztük a régészeti ásatást. A feltáró munka az emeletes épületrész emeleti padlószintjére és a középkorinak tartott pince boltválla közötti feltöltésre irányult, illetve a pincelejáró mögötti területen tisztáztuk a fal vagy falak helyzetét, korát, a pincéét úgyszintén.

Ennek a munkának a megkezdése előtt, a hatékonyabb együttműködés érdekében, már 2012. május 14-től, a műszaki átadás időpontjától folyamatosan, régészeti megfigyelés keretében követtük a helyszínen a bontás egyes munkafázisait. A falak bontásából ET és E J monogramos téglák, illetve a számos, nagyobb méretű falazók mellett faragott kövek is kerültek elő. (Kiemelendő közülük egy vasrácsos ablakkeretű két darabba tört töredéke.) A három emeleti helyiség padlószintje alatti barokk boltzatok fölül a feltöltésből 18–19. századi leleteket, főként edénytöredékeket szedtünk ki.

A feltáró munka az emeletes épületszárnyban az emelet részleges elbontása után annak feltehetőleg középkori eredetű pincéje és lépcsőlejárója fölött zajlott. A mélyítés során átlagosan -100 cm mélységig jutottunk le az emeleti helyiségek padlószintjétől számítva, egységesen 18. századi feltöltésben haladva. A kitermelt földből viszonylag jelentős számú kerámialelet került elő. (Mázás, festett tálak, fekete, sikkalt felületű korsók, fazekak, bögrék, habán, késő habán edények, szürke tál alakú kályhaszemek, mázatlan kályhacsempe-töredékek, üvegedények töredékei, kisebb fémleletek javarészt, érdemlegesebb mennyiségben török talpas tálak, táltöredékek, bögre alakú kályhaszemek, ágyúgolyók, és néhány közép- illetve Árpád-kori edénytöredék is előkerült.)

A munka felénél a beruházó képviselője közölte, hogy az előre nem látott többletköltségek miatt a feltárás tovább nem folytatható. A bejelentést tudomásul vettük, és a továbbiakban régészeti megfigyelés keretében láttuk el feladatunkat.

Ezután a pincelejáró mögötti területen (az emelet DK-i sarkában) mintegy -200 cm mélységben egy 120 cm széles falteő megtalálását figyelhettük meg. Nyomon követtük a K-i fal részleges visszabontását a DK-i sarokban, innét értékes leletek kerültek elő (pl. kő és vas ágyúgolyók). Figyelemmel kísértük továbbá a földszintes épület alapterületén a szintsüllyesztést, illetve az alapok kiásását, melynek során az emeletes épület barokk boltzata fölötti feltöltéshez hasonló leletanyag került elő.

LÁZÁR SAROLTA

**83. Esztergom-Víziváros,
Révkapu rondella (Révkapu tornya)
(MRT 5. k. 8 / 2j. lh.; KÖH 2255)**

(Komárom-Esztergom megye) B, LT, Ró, Á, Kö, Tő, Ú
2012. április 10. és augusztus 22. között végeztünk próba- és megelőző feltárást Esztergom-Vízivárosban, az Árpád-házi Szent Erzsébet Középfiskola udvarán. Az iskola tornacsarnokának építését megelőző régészeti feltárást rendelt meg az évezredek óta lakott területen. A kb. 1000 m²-es feltárt alapterület a Víziváros legnagyobb régészeti feltárásává nőtte ki magát. Nehéz körülmények között végeztük a feltárást, többször árvíz öntötte el a területet, tóvá változtatva az ásatást. Tűzoltók segítségét is igénybe kellett vennünk a munka folytatásához. Fémkereső műszer segítségével számos fémleletet találtunk.

A feltárás során a bronzkortól a kelta és a római koron keresztül Árpád- és középkori, illetve török kori objektumok és emléktárgyak kerültek elő. Kb. 3–4 m mélységig tudtuk a feltárást a rendelkezésünkre álló területen elvégezni. A felső 1–1,5 m-en újkori feltöltést bontottunk ki. Kb. 1,5 m-től kezdődően 19–20. századi, az iskola építéskor elbontott épületek alapozását találtuk meg, majd egy újkori pincét, valamint török kori(?) faépületet is feltártunk. Ezekben az épületekben is felhasználtak középkori építőanyagot, ezért mindent igen alaposan átvizsgáltunk. Számos középkori faragott követ gyűjtöttünk össze.

Mindösszesen 187 objektumot tártunk fel, az objektumtípusok között előfordultak: sírok, gödrök, házalapozások, padlók, járószintek, cölöplyukak, kemencék, kutak, fával bélelt tárolóvermek és különböző korú kőfalalapozások.

A feltárás két régészeti „szenciót” is eredményezett: egy Árpád-kori, kétsatornás téglaegető kemencét, valamint 7 ún. izniki, 16. századi, szinte ép edénykészletet találtunk a területen, melyet egykor falárában rejtettek el. Valamint különlegesnek számít a nagy mennyiségű, fával bélelt török kori kút és tárológödör előkerülése egy kb. 20×20 m-es területen belül. Dendrokronológiai vizsgálatot is végeztünk az előkerült fabélészek faanyagán.

Bár a bronzkortól kezdve kerültek elő régészeti leletek, nagyobb mennyiségben kelta és római kori kerámia- és tegulatöredéket találtunk. Számos középkori vaslelet és edénytöredék is gazdagította a leletanyagot, valamint több különleges kőfaragvány és egy római kori sírkőtöredék is előkerült. Igen gazdagnak mondható a török kori emléktárgyak: fa-, üveg-, kályhacsempe- és kerámia-töredékek (korsók, kancsók, tálak stb.), továbbá gyümölcsmagvak nagy számban kerültek elő, valamint valószínűleg egy tímárműhely hulladékgödörét is feltártuk.

23 Nováki Gyula – Feld István – Guba Szilvia – Mordovin Maxim – Sárközy Sebestyén: Nógrád megye várai az őskortól a kuruc korig. Szerk.: Sárközy Sebestyén. Budapest 2017. 33–34, 164.